

Cząstka, Jan

Stanisław Rachwał (1887-1971)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 17/2, 321-323

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STANISŁAW RACHFAŁ
1887—1971

W dniu 10 października 1971 r. zmarł w Krośnie, woj. rzeszowskie, i tutaj został pochowany, doktor inżynier Stanisław Rachfał, emerytowany długoletni pracownik przemysłu naftowego, wybitny specjalista z zakresu techniki magazynowania i transportu ropy naftowej.

Stanisław Rachfał urodził się 31 marca 1887 r. w Janczynie, pow. Przemyślany, w byłej Galicji wschodniej, jako syn Franciszka i Antoniny z Sawrackich. Ukończył czteroklasową szkołę powszechną i 4 klasy gimnazjum w Brzeżanach, a następnie czteroletnią szkołę kadecką we Lwowie. W latach 1907—1913 pełnił czynną służbę w armii austriackiej w charakterze oficera zawodowego w 57 pułku piechoty w Tarnowie. W 1910 r. złożył egzamin dojrzałości w I szkole realnej w Krakowie. Po uzyskaniu zwolnienia z czynnej służby wojskowej zapisał się w 1913 r. na studia na Wydziale Chemii Technicznej Politechniki we Lwowie. Wskutek wybuchu I wojny światowej przerwał studia, a w 1917 r. został ponownie powołany do służby wojskowej. Po przewrocie w listopadzie 1918 r. brał udział w obronie Lwowa, a od 1919 r. sprawował nadzór nad zajętą na cele wojskowe Fabryką Sukna w Rakszawie koło Łańcuta. Następnie kontynuował studia na Politechnice we Lwowie, pełniąc równocześnie obowiązki asystenta w Katedrze Chemii Ogólnej.

W 1920 r. złożył egzamin dyplomowy i 1 lipca 1921 r. został zaangażowany do pracy w Państwowej Fabryce Olejów Mineralnych „Polmin” w Drohobyczu, gdzie po odbyciu trzymiesięcznej praktyki objął kierownictwo Państwowej Odbieralni Ropy w Modryczu oraz Państwowych Łapaczek na rzece Łoszeni i Tyśmienicy. Na tym stanowisku był zatrudniony do 1928 r., po czym w sierpniu 1928 r. objął w koncernie naftowym „Małopolska” stanowisko inżyniera ruchu, a następnie kierownika technicznego przedsiębiorstwa „Petrolea” w Borysławiu, wchodzącego w skład tego koncernu. Na tym stanowisku pozostał do stycznia 1940 r.

W latach 1940—1942 pełnił obowiązki asystenta w niemieckiej firmie Beskiden Erdöl-Verarbeitungsgesellschaft w Jaśle. Następnie został w 1942 r. przeniesiony do kierownictwa technicznego firmy Karpathenöl Aktiengesellschaft w Drohobyczu, gdzie został zatrudniony w charakterze inżyniera nadzoru nad gospodarką cieplną w kopalniach ropy naftowej na całym Podkarpaciu.

We wrześniu 1944 r., po wyzwoleniu Borysławia przez Armię Radziecką, powrócił do Krosna i objął w Państwowym Urzędzie Naftowym stanowisko kierownika działu transportu i magazynowania ropy naftowej. Od 1951 r. pełnił funkcję starszego inspektora kontroli technicznej w Krośnieńskim Kopalnictwie Naftowym. W latach 1952—1956, na etacie Centralnego Zarządu Przemysłu Naftowego w Krakowie, sprawował kierownictwo komórki dla planowania i koordynacji dostaw ropy i gazeliny do rafinerii nafty. Po reorganizacji przedsiębiorstwa objął z dniem 1 kwietnia 1956 r. stanowisko inżyniera branżowego do spraw magazynowania i transportu ropy w Zarządzie Kopalnictwa Naftowego „Karpaty” w Krośnie. Z dniem 1 lipca 1958 r. został przeniesiony na emeryturę.

Niezależnie od pracy w przemyśle naftowym, Stanisław Rachfał wykładał w latach 1945—1951 chemię i technologię nafty w Państwowym Technikum Naftowym i w Szkole Mistrzów w Krośnie. W 1939 r. powołany został przez Polski Ekspert Naftowy (PEN) na członka komisji technicznej dla budowy portu naftowego w Gdyni. W okresie powojennym Stanisław Rachfał brał udział w opracowaniu przepisów prawidłowego prowadzenia ruchu kopalń i zakładów naftowych oraz przepisów technicznych dla wierceń i eksploatacji kopalń nafty i gazu ziemnego.

Stanisław Rachfał ogłosił drukiem 50 prac i artykułów w czasopiśmie fachowych, ponadto 8 prac nie zostało ogłoszone drukiem. Głównym tematem Jego prac były zagadnienia magazynowania, pomiaru i transportu ropy naftowej w przemyśle naftowym. Na podstawie przedłożonej rozprawy doktorskiej *Teoria poboru próbek z kotłozosów i jej praktyczne zastosowanie* S. Rachfał uzyskał 20 V 1935 stopień naukowy doktora nauk technicznych na Wydziale Chemicznym Politechniki we Lwowie. Rozprawa ta została przyjęta jako podstawa do opracowania normy dla przemysłu naftowego pod nazwą PN/P-200.

Od 1960 r. Stanisław Rachfał był członkiem Zespołu Historii Polskiej Techniki Naftowej przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN. Przed ośmiu laty podjął się On opracowania ważnego i trudnego tematu z zakresu dziejów techniki magazynowania i transportu ropy naftowej w Polsce. W 1967 r. ukazała się drukiem Jego praca *Z dziejów techniki magazynowania i transportu ropy naftowej w Polsce* (Wrocław, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, ss. 127, ilustr. Monografie z dzie-

jów nauki i techniki, t. 43), wydana przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN. Jakkolwiek S. Rachwał ogłosił drukiem tylko tę jedną pracę z zakresu historii techniki naftowej, ale zawiera ona nie tylko sumiennie zebrany materiał z różnych publikacji i artykułów, lecz również pięćdziesięcioletni dorobek naukowy i doświadczenia Autora. Praca ta stanowi wartościowy wkład do zapoznania się z dziejami zagadnienia bardzo ważnego w przemyśle naftowym.

Stanisław Rachwał otrzymał następujące odznaczenia: w 1956 r. — Złoty Krzyż Zasługi, w 1958 r. — Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, w 1957 r. — Złotą Odznakę honorową Naczelnej Organizacji Technicznej. Uchwałą Walnego Zjazdu delegatów Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego w Polsce nadano Stanisławowi Rachwałowi godność członka honorowego tego stowarzyszenia.

Jan J. Cząstka